

Bijlage 2: Advies Verklaring Wilhelmshaven en SIMP

De Wadden Sea Board (WSB) heeft de concept Verklaring van Wilhelmshaven op 28 april 2022 vastgesteld. De minister van LNV heeft het Omgevingsberaad voor het Waddengebied (hierna het Omgevingsberaad) om advies gevraagd over deze verklaring en het Single Integrated Management Plan (SIMP). Vanwege de samenhang tussen beide documenten komen beide onderwerpen aan de orde in dit advies.

Pas recent heeft het Omgevingsberaad kennis kunnen nemen van de inhoud van dit (definitieve) concept van beide documenten. Het Omgevingsberaad gaat ervan uit dat er ondanks consultatie op een zo laat moment in het proces nog voldoende ruimte is voor aanpassingen naar aanleiding van deze consultatieronde. Bij een volgende Trilaterale Regeringsverklaring en SIMP zou het Omgevingsberaad graag in een vroeger stadium gevraagd worden om vanuit stakeholders richting te geven aan de inhoud van deze documenten.

Het Omgevingsberaad heeft er begrip voor dat een verklaring als deze een vrij hoog abstractieniveau heeft. Met een positieve blik naar de Verklaring en het SIMP kijkend, constateert het Omgevingsberaad dat veel onderwerpen die het Omgevingsberaad belangrijk vindt en een plek in de agenda voor het Waddengebied 2050 hebben, terugkomen in de verklaring en het SIMP. Het gaat dan om shipping, de Sustainable Tourism Strategy, duisternis en aandacht voor visserij. Nauwkeuriger inzoomen op de verklaring en het SIMP maakt echter duidelijk dat verschillende afspraken weinig concreet worden. Dat leidt tot onduidelijkheid of deze verklaring en SIMP leiden tot acties en resultaten en het leidt het bij leden van het Omgevingsberaad tot onduidelijkheid over de consequenties die voortvloeien uit de afspraken. Het Omgevingsberaad wil daarom graag bij de uitwerking naar nationaal beleid in een vroeg stadium kunnen adviseren over de vertaling van de beleidsvoornemens.

Het Omgevingsberaad adviseert dat in zowel in de Verklaring van Wilhelmshaven als in het SIMP aangegeven wordt welke resultaten verwacht worden en hoe Verklaring en SIMP zullen doorwerken in het beleid en beheerplannen in de drie landen. Dat is tevens de kern van veel van de opmerkingen die het Omgevingsberaad hierna nog zal maken.

De Verklaring

Op verschillende punten in de Verklaring ziet het Omgevingsberaad verwijzingen naar een verbreding van de focus van natuur in de Waddenzee naar de samenhang tussen natuur en medegebruik in het bredere Waddengebied. Bijvoorbeeld op pagina 2 regel 41 en 42 en op pagina 4 regel 10 en 11 en pagina 6 regel 3-6. Het Omgevingsberaad waardeert deze verbreding omdat het van mening is dat het verbreden van de scope en daarmee de betrokkenheid van meerdere stakeholders de kans op betere en breder gedragen maatregelen vergroot. Daarmee biedt deze verbreding van de scope betere kansen om tot bescherming en versterking van de natuur in de Waddenzee te komen. Ten aanzien van het implementeren van de EU Biodiversity Strategy wil ik namens het Omgevingsberaad meegeven dat in aansluiting op onze hoofddoelstelling voor de Waddenzee medegebruik mogelijk blijft. Het Omgevingsberaad pleit dan ook voor een voorbehoud op deze tekst.

In dezelfde lijn ligt ook de twijfel of het toekennen van rechten voor de Waddenzee meerwaarde heeft voor het behalen van de hoofddoelen uit de agenda.

Punten die het Omgevingsberaad positief vindt, zijn:

- De afspraak om alle vormen van olie- en gasvelden zo spoedig mogelijk te beëindigen en geen nieuwe vergunningen te verlenen voor mijnbouw in het gebied. (pagina 6 regel 23-25)
- Dat er nogmaals wordt aangedrongen met scheepvaartautoriteiten en belanghebbende te komen tot het nemen van beschermende maatregelen voor de PSSA (pagina 6 regel 7-9)
- Dat er ten aanzien van de aansluiting van wind/energie op zee de intentie is om te komen tot een gecoördineerde ruimtelijke strategie na 2030 (pagina 6 regel 10-15). Dit sluit aan bij ons advies ten aanzien van VAWOZ.

Het Omgevingsberaad vindt tevens positief dat de WSB de opdracht krijgt om verder uitvoering te geven aan het SWIMWAY Vision Action Programma (p 5 regel 9-12). Dit is bij uitstek iets wat op internationaal niveau vorm moet krijgen. Het is daarbij van belang dat de uitvoering van dit actieprogramma binnen de verschillende landen geborgd is. Dat betekent ook dat de Nederlandse inzet bij dit programma helder en geregeld dient te zijn.

In de Agenda voor het Waddengebied 2050 wordt duisternis genoemd als een kernwaarde van het gebied. In de verklaring wordt gesproken over kennisnemen, aanmoedigen en verwelkomen van dark sky parken als instrument om publiek bewust te maken. Gezien het feit dat duisternis in de Agenda genoemd is als kernwaarde vindt het Omgevingsberaad dat er steviger ingezet zou moeten worden op het onderwerp duisternis. De inzet moet verder gaan dan kennis nemen van de 'Trilateral Vision on Dark Sky over the Wadden Sea' en het aanmoedigen van eventuele initiatieven. Bijvoorbeeld door aan de WSB te vragen een strategie en mogelijke maatregelen op te stellen om lichtemissie te verminderen of het ontstaan van initiatieven op een andere manier te bevorderen.

De implementatie van het Framework for Sustainable Fisheries (2014) for the Wadden Sea World Heritage (pagina 5 regel 21-26) op zich is een goede zaak. Bij de implementatie moet het resultaat niet uit het oog raken. Liever zou het Omgevingsberaad opgenomen zien wat over vier jaar bereikt moet zijn met het implementeren van het framework. De nationale afspraken zijn zeer divers waarbij recht wordt gedaan aan de visserij-specifieke kenmerken en maatregelen. Ieder land heeft daar haar eigen vorm aan gegeven. Waar mogelijk zouden we hier in trilateraal verband van kunnen leren en samenwerken. Het Omgevingsberaad adviseert om elkaar daarin ruimte te geven en te respecteren

Het actieplan behorend bij de Sustainable Tourism Strategy (2014) is op dit moment nog niet beschikbaar. In zijn algemeenheid kan het Omgevingsberaad zich vinden in de Sustainable Tourism Strategy en kijkt het uit naar uitvoering hiervan. Helaas kan het Omgevingsberaad nog geen oordeel vellen over de inhoud van het actieplan.

In de Verklaring van Leeuwarden was opgenomen dat de mogelijkheden om tot een trilateraal onderzoeksprogramma te komen, verkend zouden worden. Deze verkenning heeft helaas geen vervolg gekregen in het daadwerkelijk opzetten van een trilateraal onderzoeksprogramma. Het Omgevingsberaad zou graag zien dat dit streven in de Verklaring opgenomen blijft. Het Omgevingsberaad is er namelijk van overtuigd dat gemeenschappelijk onderzoek en een gemeenschappelijk onderzoeksprogramma zal leiden tot het eerder en beter verkrijgen van overeenstemmingen over te nemen maatregelen en te verwachten resultaten van maatregelen. Het bundelen van kennis uit het hele Waddengebied levert beter inzicht in het totale systeem.

Het opzetten van partnership hubs kan zoals aangegeven in het SIMP, een stap zijn het gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid voor het behoud en verbetering van het OUV te verbreden naar andere sectoren dan de natuur- en milieuorganisaties. Het Omgevingsberaad OBW zou graag zien dat dit gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid wordt omgezet in acties om bij te dragen aan behoud en verbetering van de OUV. De verklaring zou meer actiegericht geformuleerd kunnen worden en aangeven op welke manier de hubs bijdragen aan de verbetering van de OUV.

SIMP

Deze eerste versie van het SIMP is een goede stap om het beheer in het hele gebied meer te stroomlijnen, op elkaar af te stemmen en gebruik te maken van elkaars kennis en ervaring. Op deze manier kan er sneller meer kennis en ervaring over beheer en maatregelen het gebied beschikbaar komen. Ook is het Omgevingsberaad positief over de focus die wordt aangebracht en de focuspunten die gekozen zijn.

Verder is het Omgevingsberaad positief over het feit dat ook het SIMP een bredere focus kent dan alleen natuur en er met allerlei partijen in gesprek gegaan wordt over hoe de druk in het Waddengebied verminderd kan worden.

In onze ogen is het nog wel een eerste stap en een eerste versie van een SIMP. In de SIMP staat: "the SIMP aims to improve the understanding of the Wadden Sea World Heritage management system". Het Omgevingsberaad zou graag het doel anders geformuleerd zien. Het gaat niet alleen om verbeteren van het begrip van het management-systeem maar om het nemen van maatregelen die bijdragen tot behoud en versterking van de OUV van het gebied. Het Omgevingsberaad is met u van mening dat het noodzakelijk is om eerst in te zetten op kennisontwikkeling als basis om te komen tot concrete plannen. Het uitvoeren van acties blijft echter wel het uiteindelijke doel.

Het Omgevingsberaad had dan ook verwacht dat dit SIMP meer programmatisch zou zijn opgezet. De SIMP blijft nog te vaak hangen op het niveau van kennisuitwisseling en het delen van best practices. Dit delen van kennis en best practices moet geen doel op zich worden of een indicator voor het al dan niet slagen van dit SIMP. Uiteindelijk gaat het erom dat doelen op het gebied van natuur en de OUV gehaald worden. Het Omgevingsberaad zou graag zien of en hoe afspraken doorwerken in de integrale beheerplannen van de verschillende landen. De afspraken in verklaring en SIMP zouden moeten leiden tot daadwerkelijke aanpassingen in de beheerplannen in de drie landen.

Misschien is het voor eerste versie van het SIMP nog een stap te ver om meteen uitvoeringsgericht of programmatisch van opzet te zijn, maar met een herziening elke 10-12 jaar duurt het in de ogen van het Omgevingsberaad te lang voordat er verbeteringen of concretisering in uitvoering gedaan kunnen worden in de SIMP. Wij pleitten daarom voor frequentere herziening, een regelmatigere up-date van de SIMP of bijvoorbeeld een (vier)jaarlijks uitvoeringsprogramma onder de SIMP. Het Omgevingsberaad wil dan ook de overweging meegeven om één werkproces te maken van het opstellen van de Verklaring en het SIMP. Het SIMP zou daarmee als werkdocument dan wel programma onder de verklaring kunnen gaan functioneren.